

Stinas

artiklar 48

INNEHÅLL

3	Tjälknöl
4-5	De första paralympiska vinterspelen
6	Pensionsåldrar i EU
7-10	Pelle Svanslös
11	Gösta Knutsson
12-16	Beethoven
17	Diamond Painting
18-19	Carl Michael Bellman
20-22	Fred Åkerström
23-30	Cornelis Vreeswijk
31-33	IJmuiden
34	Kungens kurva
35	Tonkaböna

En googling leder numera ofta till ett bra svar genererat av AI. Därav kommer det från och med nu ofta inte finnas källor till artiklarna.

Tjälknöl

Tjälknöl heter så för att man stoppar in köttbiten i ugnen tjälad på låga grader (55-70) på kvällen och kan skära först dagen efter. På morgonen lägger man den i saltlake och de andra kryddorna (enbär, lagerblad) och så äter man den till middag, med t. ex. potatisgratäng till.

4 portioner

Ingredienser

ca 1200 g fryst fransyska eller annan stekdel

Saltlag

1 l vatten

1 dl salt

½ dl socker

10 enbär

1 tsk torkad timjan eller motsvarande färsk

Gör så här

Sätt ugnen på 75°C.

Lägg den frysta fransyskan i en ugnssäker form.

Ställ in i nedre delen av ugnen.

Stek köttet tills innertemperaturen är 65-70°C.

Det kan ta 8-12 timmar.

Saltlag

Koka upp vatten, salt och socker i en gryta låt det kallna.

Tillsätt enbär och timjan.

Lägg ner den varma steken i saltlagen och låt stå kallt i 4-5 timmar.

Ta upp köttet och torka det lätt med hushållspapper.

Skär köttet i tunna skivor.

Serveringsförslag

Servera med potatisgratäng, vinbärgelée och gärna stekt svamp.

De första paralympiska vinterspelen

Paralympiska vinterspelen 1976 var de första. De hölls i Örnsköldsvik 21-28 februari 1976. Spelen var öppna för blinda och amputerade. 14 länder deltog med sammanlagt över 250 idrottare. Spelen öppnades av Kung Carl XVI Gustaf. Arenan var numera rivna Kempehallen i Domsjö.

Deltagare och sporter

198 aktiva från 16 länder tävlade i längdskidor och alpint, fördelat på 161 män och 37 kvinnor samt sammanlagt 53 grenar. Svenskarna tävlade bara i längskidåkning, inte alpint, ispigging och paraishockey ispigging och paraishockey.

Deltagande nationer

Belgien (BEL)	Finland (FIN)
Frankrike (FRA)	Japan (JPN)
Jugoslavien (YUG)	Kanada (CAN)
Norge (NOR)	Tjeckoslovakien (TCH)
Polen (POL)	Schweiz (SUI)
Sverige (SWE)	Storbritannien (GBR)
Uganda (UGA)	USA
Västtyskland (BRD)	Österrike (AUT)

Landet representerades av 16 idrottare (9 män och 7 kvinnor). Det var bara den 6:e största nationen.

Medaljfördelning

Placering	Nation	Guld	Silver	Brons	Totalt
	BRD	10	12	6	28
	SUI	10	1	1	12
	FIN	8	7	7	22
	NOR	7	3	2	12
	SWE	6	7	7	20
	AUT	5	16	14	35
	TCH	3	0	0	3
	FRA	2	0	3	5
	CAN	2	0	2	3

Svenska medaljer, längd

	Guld	Silver	Brons
Birgitta Sund	10km, 5km		
Gunhild Sundström		10km, 5km	
Marianne Edfeldt			10km, 5km
Astrid Nilsson		10km	5km
Karin Gustavsson	5km		10km
Ellen Sjödin			10km, 5km
Stafett damer	3x5km		
Ingemar Lundqvist		15km	
Sven-Ivar Martin		15km, 10km	
Bertil Lundmark	10km, 5km		
Stafett herrar, längd.		3x5km	4x10km

Damernas 3x5 km stafett (blandade funktionsnedsättningar):

Karin Gustavsson, Astril Nilsson och Birgitta Sund

Karin Gustavsson i damernas 5 km

Birgitta Sund i damernas 5 km och 10 km

Bertil Lundmark i herrarnas 5 km och 10 km

I längdåknningen var Sverige tredje bästa nation efter Finland och Norge.

Etablerat, men inte med i Paralympics förrän 1994

Paraishockeyn var en svensk uppfinning med en lång historia.

Redan 1949 ska den första matchen ha spelats på Norrbackas elevhem, då med en mer provisorisk utrustning än den åkarna hade i Örnsköldsvik.

Men officiellt räknas 1964 som paraishockeyns födelseår. Båda sporterna lockade stor publik i Örnsköldsvik, 300 personer kom för att se hockeyn.

Men först 1994 i Lillehammer gjorde paraishockeyn paralympisk debut och svenskarna tog då det historiska första guld.

Pensionsåldrar i EU

Land	Riktålder för pension
Sverige	67
Spanien	65
Ungern	65
Frankrike	62,5
Belgien	62 om man arbetat i 40 år
Nederländerna	50 år
Tyskland	F. 1959: 66 år och 2 månader, f. 1960: 66 år och 4 månader. 2031, f. fr.o.m. 1964: 67 år.
Portugal	62 år.
Grekland	67 år.
Rumänien	62 år.
Italien	67 år men du kan gå i pension vid 62-64 år om du arbetat i 40 år.
Luxemburg	62 år.
Österrike	65 år för män och 60 år för kvinnor.
Tjeckien	62 år
Slovakien	63 år och några månader.
Kroatien	62 år

Några exempel på hur olika det är i EU.

Pelle Svanslös

Skönlitterär barnboksserien skapad 1939 av Gösta Knutsson.

Figurerna har synts i böckerna och senare även i film och andra medier.

Lista över rollfigurer

Pelle Svanslös: Huvudperson i berättelserna.

Pelle är en vänlig och godtrogen, svanslös katt som föddes på en bondgård och fick sin svans avbiten av en stor råtta när han var liten. En dag lade han sig i en bil, vars ägare fick honom med sig till Uppsala, där han fick bo kvar hos familjen. Pelle har avbildats väldigt olika av tecknare som jobbat med Knutsson genom åren. I Pelle Svanslös på äventyr beskrivs han som gråfärgad, men är bl. a. i de tecknade filmerna svartvit. Förebilden är Gösta Knutsson själv. Bl. a. ordförande för Uppsala studentkår, barnboksförfattare, barnprogramledare. Pelle har en verklig katt som förebild. När Knutsson var liten bodde han på somrarna på en gård i nordvästra Småland. Där köpte han en svanslös katt för 1 krona, som han gav namnet Pelle. Han upplevde det som att de andra katterna på gården föraktade Pelle, som precis som bokfiguren fått svansen avbiten av en råtta.

Maja Gräddnos: I verkligheten Gösta Knutssons fru Erna Knutsson (född Eng).

Maj, Muff och Murre: Pelles och Majas trillingar. Maj har ingen svans, Muff har halvlång och Murre har hel svans.

Elake Måns: Måns som ständigt hittar på elakheter för att ställa till det för Pelle. För det mesta får de dock dåliga följder för honom själv.

"En essens av plågoanden".

Bill och Bull: Korkade tvillingkatter, som alltid svansar efter Måns och enbart yttrar roliga förvrängda upprepningar av vad Måns sagt.

Bulldoggen Berntsson: En bulldogg som bor på Kyrkogårdsgatan.

Trisse: En stor, rund och gemytlig katt med god aptit och ett gott hjärta.

Fritz och Frida: Grannarna, med 4 ungar. Fritz med tassarna stadigt på jorden, Frida något vimsig och lättledd.

Fridolf, Fridolfina, Fridolin & Friskus

Fritz och Fridas ungar. Fridolf är äldst av syskonen.

Gammel-Maja i domkyrkotornet:

Bestämd äldre kattedam.

Stendöv efter årtal av klockringning. Förebild i verkligheten:

Anna Söderblom, ärkebiskopen

Nathan Söderbloms hustru.

Alternativt ärkebiskop Gunnar

Hultgrens mor Maria, som kallades Gammel-Maja.

Gullan från Arkadien: Arkadien är troligen det då toppmoderna student-

hem inom Södermanlands-Nerikes nation som invigts 1936. Arkadien ligger i korsningen Sankt Lars- och Sankt Johannesgatorna, 250 meter nordväst om Domkyrkan.

Murre från Skogstibble: Lantisen, som luktar ladugård lång väg (eftersom han bor i en). Han brukar ibland berätta något tvivelaktiga historier, "ladugårdshistorier". Skogstibble är en by och kyrksocken 2 mil väster om Uppsala.

Rickard från Rickomberga: Bullrig och företagsam kattfarbror. Rickomberga är ett område då strax utanför stadsbebyggelsen i Erikslund, på 1990-talet bebyggt, knappt 2 kilometer väster om Domkyrkan.

Taxen Max: Precis som Pelle är Max ibland utsatt för mobbning, eftersom han saknar ett öra. Han och Pelle blir snabbt goda vänner, vilket fullständigt chockerar kattsamhället.

Pelle Svanslösteater

Sommaren 2025 skrev och regisserade skådespelaren Sara Sommerfeld en Pelle Svanslös-teater på Furuviksparken utanför Gävle.

Julkalender 1997

Efter en idé av SVT Dramas biträdande chef Mark Levengood.

Kalendern blev populär bland både barn och vuxna. Den regisserades av Mikael Ekman efter ett manus av Anna Fredriksson, Jonas Frykberg och Pernilla Oljelund.

År 2000 släpptes en uppföljar-film till kalendern, *Pelle Svanslös och den stora skattjakten*.

Handling

Pelle Svanslös är en ny katt på Åsgränd i Uppsala. Han får träffa och lär känna katterna som bor där och förälskar sig i Maja Gräddnos.

Rollista

Björn Kjellman – Pelle Svanslös
Cecilia Ljung – Maja Gräddnos
Christer Fant – Elake Måns
Leif Andrée – Bill
Göran Thorell – Bull

Brasse Brännström – Trisse.
Han driver en restaurang och blir Pelles vän och beskyddare.

Suzanne Ernrup – Gullan från Arkadien. Hon driver en skönhetssalong och är ett kärleksintresse för Måns. Våldigt snäll mot Pelle och ger honom tips om hur han ska bli ihop med Maja.

Jonas Uddenmyr – Murre från Skogstibble

Lena-Pia Bernhardsson – Maja Gräddnos mamma

Anna Norberg* – Frida
Lakke Magnusson – Fritz
Jonathan Dehnisch – Fridolf
Julia Dehnisch – Fridolfina
Peter Harryson – Pettersson
Ulla Akselson – Gammel-Maja
Björn Granath – Konrad
Lars Dejert – Tusse Batong
Claes Månsson – Kalkonen Karl-Erik

Henry Bronett – Taxen Max
 Reuben Sallmander – Frösö-Frasse
 Ecke Olsson – Ville med sillen
 Katarina Ewerlöf – Mirjam, societetskatt
 Francesca Quartey – Monique, societetskatt
 Anders Beckman – Långe John
 Gösta Prüzelius – berättare

Peter Harryson

FOTO: Frankie Fouganthin.
 Creative Commons Attribution-
 Share Alike 3.0 Unported

Reuben Sallmander

FOTO: Frankie Fouganthin
 Creative Commons Attribution-Share Alike
 4.0 International

Björn Kjellman

FOTO: Anders Henrikson
 Creative Commons Attribution 2.0 Generic

Cecilia Ljung

FOTO Frankie Fouganthin.
 Creative Commons Attribution-
 Share Alike 3.0 Unported

Claes Månsson.
 FOTO mynewsdesk.
 Creative Commons
 Attribution 3.0 Unported

Brasse Brännström
 FOTO mynewsdesk.
 Creative Commons
 Attribution 3.0
 Unported

Produktion

Idé och bakgrund

Producenten Mark Levengood hade i flera år haft idén att göra en julkalender som bygger på Gösta Knutssons böcker om Pelle Svanslös och i september 1996 kunde det avslöjas att det skulle bli 1997 års julkalender.

I december samma år presenterades skådespelarna och filmteamet bakom kameran.

Christer Fant som spelade elake Måns hade även tagit ledigt från Stockholms stadsteater för att kunna spela rollen medan Brasse Brännström på kvällarna spelade fars på Maximteatern.

Anna Fredriksson, Jonas Frykberg och Pernilla Oljelund skrev manus till 8 av de 24 avsnitten vardera.

Inspelning

Uppsala domkyrka där delar av handlingen utspelar sig byggdes upp i studio.

Spelades in i TV-huset på Gärdet i Stockholm där Åsgränd, Kyrkogårdsgatan, Skogstibble, Domkyrkan och flera andra av platserna från Uppsala byggdes upp i kulisser mellan januari och 1 juni 1997. Skådespelarna bar kostymer designade av Katja Watkins och smink för att efterlikna det djur de skulle spela, där katterna bar motordrivna svansar.

Producerades av SVT Drama och sändes som 24x13,5 minut. Totalt medverkade runt 80 med-

arbetare och 22 skådespelare med Mark Levengood och Dag Strömqvist som projektledare.

Produktionen beräknades ha en budget på 10-15 miljoner kronor.

Papperskalendern

Papperskalendern ritades av Ellen Auensen och visa Uppsala, där berättelsen utspelar sig, i vintermiljö. Figurerna i kalendern medverkar också på framsidan. Uppsala domkyrka med sina 2 höga torn, som syns på flera mils avstånd om man kommer körande på gamla E4 norrifrån (nya öppnades för 20 år sedan) genom Lövstalöt, Månkarbo, Läby syns i bakgrunden.

Avsnitt

Nykomlingen, Kattafton, Medaljen, Snögubben, Strutsen, Rymningen, Födelsedagen, Frågetävlingen, Taxen Max, Julgranen, Kranskattan, Katt-Mästerskapen, Luciaspök, Klappjakten, Kattsocieteten, Tjuven, Kattskolan, Önskelistan, Skidtävlingen, Minnesluckan, Potatisbilen, Detektivbyrån, Flytten, Julafton

Gösta Knutsson

Gösta Lars August Knutsson, f. Johansson den 12 oktober 1908 i Klara församling, Stockholm (nu Stockholms domkyrkoförsamling i Gamla stan, med Storkyrkan som församlingskyka).

Biografi

Gösta Knutsson var son till grosshandlaren Karl Lars Knut Johansson (f. 1868) och Julia Augusta Askerberg (f. 1864).

Maka Erna Eng (1947-1973, hans död)

Knutsson debuterade redan 1925 i skolan på Norra Latin med pjäsen *Information på Björkeberga* som även sändes i radio.

Han blev fil.mag. vid Uppsala universitet 1931, var programchef vid Sveriges Radio i Uppsala 1936-1969 och lanserade 1938 frågesporten i Sverige.

Verksam 1939-1972 som radioman, översättare och barnboksförfattare

Knutsson medverkade nästan varje år i radioprogrammet *Sommar* på 1960- och 1970-talet; totalt blev det 12 program. TV-mediet skydde han egentligen, men i början av 1960-talet medverkade han i det populära programmet *Söndagsbilagan*.

Under sin studietid var Knutsson bl. a. ordförande för Uppsala studentkår (1936-1938). 1940-1942 var han redaktör för studentkårens tidning *Ergo*.

Knutsson tog han efter sin far enligt den gamla namntraditionen med patronymikon (pappans förnamn med tillägget -son).

Han blev riddare av Vasaorden 1965.

Gösta Knutsson avled 4 april 1973, 64 år gammal, i Uppsala och ligger begravd på Uppsala gamla kyrkogård.

Ludwig van Beethoven

(uttalas Ludvig fann Beethoven)

Döpt 17 december 1770 i Bonn i Kurfurstendömet Köln (senare Väst-tyskland, numera Tyskland) något exakt födelsedatum finns uppenbart inte), död 26 mars 1827 i Wien i Österrike, var en tysk tonsättare och pianist.

Beethoven verkade främst inom den klassicistiska traditionen, men bidrog även till övergången till romantiken.

Han har hyllats som en av de mest inflytelserika kompositörerna genom tiderna.

Beethoven bosatte sig i Wien i 20-årsåldern och studerade där under Joseph Haydn.

Han fick snabbt ett rykte om sig som pianovirtuos.

Hans hörsel försämrades gradvis med början i 20-årsåldern, men han fortsatte att komponera och dirigera, även sedan han blivit helt döv.

Biografi

Familj och tidiga år

Beethoven var barnbarn till en musiker av flamländskt (Flandern är sedan 1830 norra halvan av Belgien) ursprung med samma namn, som levde 1712-1773.

Fr. o. m. 1733 hade Ludwig d.ä. varit bassångare i Kurfurstendömet Kölns hov.

Han steg genom leden inom det musikaliska etablissemangen för att så småningom bli dirigent.

Ludwig d.ä. hade en son, Johann van Beethoven (1740-1792), som arbetade som tenor i samma musikaliska etablissemang och gav piano- och fiollektioner för att komplettera sin inkomst.

Johann gifte sig med Maria Magdalena Keverich 1767. Hon var dotter till Johann Heinrich Keverich, som hade varit köksmästare vid hovet i Ärkebiskopsdömet Trier.

Beethoven föddes i detta äktenskap i Bonn i december 1770. Hans barndomshem kallas numera *Beethoven-Haus* och där finns ett museum och kulturinstitut.

Ludwig van Beethoven döptes den 17 december 1770. Han kan ha fötts samma dag, men ett vanligt antagande är dagen innan, den 16 december.

Det var vid denna tid vanligt att barn döptes dagen efter födseln, men det saknas dokumentation i Beethovens fall.

Födelsedatumet 16 december stöds av att hans familj och hans lärare Johann Georg Albrechtsberger lär ha firat hans födelsedag detta datum, men det anses ändå som osäkert.

Av Johann Beethovens 7 barn överlevde bara Ludwig, Caspar Anton Carl (f. 1774) och den yngste, Nikolaus Johann (f. 1776).

Musikstudier i Bonn

Sin första musikaliska skolning fick Beethoven från femårsåldern av sin far. När han var 7 gjorde han sitt första offentliga framträdande och blev 1781 elev till Christian Gottlob Neeff.

Vid 13 års ålder blev han cembalist vid kurfurstens kapell i hemstaden. Han ska också blivit omnämnd i Cramers Magazin der Musik som "vår näste Mozart", bl. a. eftersom han klarade av att spela det mesta ur Johann Sebastian Bachs verk *Das Wohltemperierte Klavier*.

Han skrev under detta år 3 pianosonater som han, efter att ha ljugit om sin ålder, skickade till kurfursten Max Friedrich av Köln som utnämnde honom till hovorganist.

Vid sin första utrikesresa 1787 till Wien träffade han som 16-åring Mozart, då 31 år, och tänkte studera för denne, men det blev inte av eftersom Beethovens mor insjuknade och dog, så han återvände hem för att ta hand om sina yngre bröder.

Vid den österrikiska kejsaren Josef II:s död komponerade Beethoven en kantat som en hyllning till den avlidne monarken.

Första åren i Wien

I slutet av 1792 begav han sig återigen till Wien. Mozart hade då dött året innan och Beethoven blev istället Joseph Haydns elev, något som avtalats redan 1790-91 då Haydn första gången reste till London och då gjorde ett uppehåll i Bonn. Under denna vistelse avled fadern, men Beethoven stannade dock kvar.

Dövhet och framgångar

Under sin tidiga karriär som kompositör koncentrerade sig Beethoven i första hand på verk för piano och senare stråkkvartetter, symfonier och andra genrer. Detta var ett mönster som han senare kom att upprepa. 12 av Beethovens berömda serie av 32 pianosonater kan dateras före 1802, och kan därför anses vara tidiga verk.

Av dessa är den mest berömda idag förmodligen Pathétique, opus 13. De första 6 kvartetterna publicerades till-sammans (i opus 18) år 1800 och den första och andra symfonin hade premiär under år 1800 och 1802. Redan 180, vid premiären av hans första symfoni (opus 21 i C-dur), ansågs Beethoven vara en av de viktigaste i en generation unga kompositörer som följde efter Haydn och Mozart. Nu började han dock märka av sin hörselskada, som med tiden

blev allt värre och runt 1818 var han helt döv, men kunde trots detta fortsätta att komponera.

1803 dedikerade Beethoven opus 30 till kejsare Alexander av Ryssland.

Hörselnedsättningen påverkade honom starkt. Flera gånger besökte han kurorter som Baden och Karlsbad, men ingenting kunde hindra den tilltagande dövheten. Under dessa besök träffade han bl. a. Goethe.

Den 28 mars 1801 uruppfördes den första baletten, *Prometeus* och under de närmaste åren var han mycket produktiv, samt komponerade i flera genrer.

1802 skrev han ett oratorium och 20 november 1805 uruppfördes operan *Fidelio*.

Den 22 december 1808 spelades Pastoralsymfonin på Theater an der Wien. Vid detta laget var han berömd, och när Wien ockuperades 1809 av franska trupper fick han lön av ärkehertigen för att stanna i staden.

Beethoven hade stora brister i sin utbildning, utom i musik, men det hindrade inte att han blev mycket beläst och drevs av en passionerad romantisk revolutionstro på rätten för alla att leva i frihet och värdighet och med skydd mot utnyttjande från de mäktiga.

Anekdoten om att Beethoven i vredesmod över att Napoleon Bonaparte lät sig krönas till kejsare rev dedikationssidan till *Eroica* och hans hyllning till frihet och broder-

skap i den nionde symfonin, *Glädjesymfonin*, är ett tydligt ställningstagande. Den, komponerad 1823 under total dövhet, är unik då Beethoven införde kör och solosång i den fjärde satsen (Schillers ode *An die Freude*), vilket tidigare inte funnits i någon symfoni. Det finns en väl styrkt berättelse som säger att han i slutet av premiären av *Glädjesymfonin*, då han vände sig för att se de stormande applåderna från publiken, inte kunde höra något och därför började gråta.

Senare år

Beethoven strävade efter att ändra tonsättarrollen från yrkesmän som skrev för att behaga sina beskyddare till tonsättare som skriver som svar på sina egna behov och kreativitet. I linje med detta var Beethovens totala produktion liten jämfört med t. ex. Mozart, Johann Sebastian Bach och sonen Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788) som var en framstående tysk musiker och kompositör.

Han ville helt enkelt inte släppa ifrån sig ett verk innan han var fullständigt nöjd. Mer än någon annan motsvarar Beethoven den romantiska bilden av en konstnär, passionerad i sitt arbete, kompromisslös och med stor integritet. 1822 invaldes han som ledamot av den svenska Kungliga Musikaliska Akademien.

Trots att Beethoven förälskade sig flera gånger och friade till några damer, förblev han ogift. Han avled vid 56 års ålder, den 26 mars 1827, försvagad men framgångsrik. Han är begravd på Zentralfriedhof i Wien.

Verk

Medan Beethovens tidiga verk tillhör wienklassicismen och har likheter med Mozarts och Haydns verk, kan hans senare alster sägas vara en övergång mellan wienklassicismen och romantiken.

Beethovens pianosonater räknas till pianolitteraturens viktigaste milstenar och samtidigt återspeglar och dokumenterar de tonsättarens utveckling.

Sonaterna kan delas upp i 3 grupper – de tidiga op. 2-22 och op.49 (med bl. a. nr 8 *Patétique* op.13), mellanperioden op.26-31 (bl. a. nr 14 *Mänssenssonaten* op.27:2) och de sena op. 53-111.

Hans 5 sista sonater tillkom under 7 år när Beethoven var helt döv. I de 5 sista sonaterna använder sig Beethoven ofta av fuga.

Liksom pianosonaterna kan även Beethovens stråkkvartetter delas upp i 3 perioder: den tidiga (1798-1800) Op.18 med 6 kvartetter, mellanperioden op. 59 (Razumovsky, 1806) med 3 kvartetter, op.74 (Harpan 1809) och op.95 (Serioso 1810-11), och den sena perioden (1824-26) med op.127, op.132, op.130 med op.133 Stora fuga, op.131 och op.135. De sena stråkkvartetterna med sin expressivitet och friare musikaliska form står för en ny dimension i kammarmusiken.

Efter hans död

Ett Beethovenmonument invigdes i Bonn i augusti 1845, till 75-årsminnet av hans födelse.

Museumet, *Beethoven-Haus*, som också är hans födelsehus finns i centrala Bonn. I staden har man också arrangerat en musikfestival, *Beethovenfest*, sedan 1845.

Beethoven har fått en stor krater på Merkurius uppkallad efter sig, Beethovenkratern och har även en asteroid 1815 Beethoven uppkallad efter sig.

Beethoven på film

Beethoven har porträtterats i flera biografiska filmer, däribland:

Das Leben des Beethoven (Beethovens liv) (1927), en österrikisk stumfilm.

Kortfilmen *Heavenly Music* (1943).

Tonernas värld (1949), är en österrikisk film som skildrar Beethovens liv och verk.

1962 producerade Walt Disney en TV-film som till stor del är en fikionaliserad berättelse om Beethovens liv, *The Magnificent Rebel*.

Beethoven – Tage aus einem Leben (Dagar ur ett liv) (1976), tysk film.

En miniserie från BBC i 3 delar, *Beethoven* hade premiär 2005.

Filmen *Copying Beethoven* (2006), med Ed Harris som Beethoven. Filmen är en fikionaliserad berättelse om hur Beethovens nionde symfoni kom till.

Beethovens symfonier

Beethovens 9 symfonier är centrala inom klassisk musik.

De utvecklades från klassisk stil mot ett mer personligt och dramatiskt uttryck.

De 9 symfonierna i ordning

Symfoni nr 1 i C-dur, op. 21 (1800)

Symfoni nr 2 i D-dur, op. 36 (1802)

Symfoni nr 3 i Ess-dur, *Eroica* (1803).

Var revolutionerande i sin längd, komplexitet och djup, och bröt ny mark för symfoniformen.

Symfoni nr 4 i B-dur, op. 60 (1806)

Symfoni nr 5 i c-moll, *Ödessymfonin* (1808). Ett av världens mest kända verk, en kraftfull och dramatisk komposition.

Symfoni nr 6 i F-dur, *Pastoralsymfonin* (1808). En sällsynt direkt musikalisk beskrivning av landskap och natur.

Symfoni nr 7 i A-dur, op. 92 (1812).

Symfoni nr 8 i F-dur, op. 93 (1812).

Symfoni nr 9 i d-moll, *Körsymfonin* (1824) – inkluderar Schillers *Ode till glädjen*, en hymn för Europa.

Enorm i skala, den första symfonin som inkluderade solister och kör i den sista satsen.

Utveckling

Symfonierna visar en utveckling från den klassiska eran (tidiga verk) mot den romantiska, med ökat emotionellt uttryck och berättande musik.

Arv

Beethovens symfonier har haft en enorm inverkan, med nr 9 som *Europahymn* och dess teman som används i allt från filmer till politik.

DIAMOND PAINTING

Tidigare skrev jag om mandala, som är en kreativ avslappningsform för vuxna i form av färgläggning. Men det var ingenting för mig.

Nu har jag börjat med diamond painting på mobilen.

Vad är diamond painting?

Diamond painting precis vad namnet säger, nämligen att måla med diamanter i olika färger. Om det är första gången du läser om ämnet, kan det vara lite svårt att föreställa sig helt precis hur det går till, men när du har provat det blir du garanterat helt förälskad i de vackra resultaten och den roliga och rogvande processen.

Diamond painting görs antingen på duk av papper eller tyg, eller så hittar du små projekt som ska läggas på en tunn träskiva.

Gemensamt för de alla är att du med små, färgade stenar skapar färggranna och spännande bilder.

Hur gör man?

Oftast köper du din bild som ett färdigt paket, där det följer med både diamanter i alla färger du behöver, samt den duk du ska fästa stenarna på.

Processen fungerar ungefär som de gammeldags "måla-efter-nummer-bilder" där varje färg har en matchande siffra och genom att utfylla de numrerade fälten med rätt färg, träder bilden långsamt fram på din duk.

Diamond Painting läggs på en klistrig duk, så att stenarna kan sitta fast. Du arbetar med sten i färger med nummer som matchar numren på din duk. På så vis kan du sätta fast de rätta diamanterna i de rätta fälten och på så vis måla med dem.

Du kan antingen använda fingrarna eller en pincett till att plocka upp stenarna och placera dem korrekt - du blir snart varse vad som passar bäst för dig. Bilderna är både roliga att göra och vackra att ha hängande.

Carl Michael Bellman

(1740-1795)

Sveriges mest kända skald (poet, diktare, lyriker, författare, sångare) och trubadur, mest berömd för dryckesvisor och satiriska dikter om 1700-talets Stockholm, samlade i *Fredmans epistlar* och *Fredmans sånger*, där han skildrar livet med figurer som Fredman, Movitz och Ulla Winblad, men hans produktion innehåller även ordensparodier, skådespel och religiösa verk.

Nationalpoet Stockholmare

Född och levde hela sitt liv i Stockholm, vilket starkt präglade hans diktning.

Mångsidig artist

Skrev visor, dikter, skådespel, ordensparodier och översättningar.

Trubadur

Populär musiker vid privata tillställningar med en blandning av humor, allvar och realism.

Hans mest kända verk

Fredmans epistlar

Epistel kommer från grekiskans epistolē (ἐπιστολή), som helt enkelt betyder "brev", men används specifikt för formella brev som de i Nya Testamentet.

En samling sånger som skildrar livet på 1700-talets Stockholm, inklusive dess krogar, fattigdom och sociala liv.

Två av dem är:

N:o 9, Käraste Bröder, Systrar och Vänner

N:o 48, Solen glimmar blank och trind

Fredmans sånger

En annan viktig sångsamling.

I den ingår bl. a. *Fjäriln vingad* (egentligen *Haga*).

Dryckesvisor

Känd för visor som Gubben Noak (Fredmans sånger nr 35), som idag är känd som barnvisa.

Kännetecken Karaktärer

Skapar levande karaktärer som urmakaren (Jean) *Fredman*, den fiktiva huvudpersonen i Fredmans epistlar och Fredmans sånger, som var urmakare i verkligheten men i visorna lever ett liv på Stockholms krogar och värdshus.

Musikern *Movitz*

Korpral *Mollberg*

Ulla Winblad

Musik

Lånade och bearbetade melodier från samtida opera, operett och folkvisor.

Social skildring

Beskriver 1700-talets Stockholm med detaljer om klasskillnader, fattigdom, fest och död.

Liv och arv

Kungens gunstling

Fick stöd av kung Gustav III men hamnade senare i fattigdom.

Betydelse

Hans verk har haft enormt inflytande på senare svensk litteratur och musik.

FOTO: Hangsna

Fred Åkerström

FOTO: Sturesvanljung.

Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International

Fred Bo Gunnar Åkerström, ursprungligen Bo Gunnar Åkerström, född 27 januari 1937 i Högalids församling på Södermalm i Stockholm, död 9 augusti 1985 i Karlskrona, var en svensk trubadur och textförfattare.

Biografi Uppväxt

Fred Åkerström var son till tapetseraren Gunnar Åkerström (1911-1995) och Inez Holmberg (1915-1977).

Han växte upp på Norrtullsgatan i Stockholm under enkla förhållanden och gick på Matteusskolan.

Hans föräldrar skiljde sig och modern Inez startade en syateljé som förbättrade familjens ekonomiska situation avsevärt.

Åkerströms första år i vuxenlivet var en tid där han hankade sig fram genom en rad olika ströarbeten.

Intresset för visor hade funnits länge då han som barn hört Ruben Nilson.

Tidig karriär

I början av 1960-talet gjorde Åkerström succé på Vispråmen Storken med sina Ruben Nilsontolkningar.

Skivbolaget Metronomes Anders Burman fick upp ögonen för den kraftfulle unge mannen och 1963 kom debutplattan *Fred Åkerström sjunger Ruben Nilson*.

Åkerström blev en av de ledande vis-sångarna och trubadurerna i Sverige under 1960-talet med innerlig och lätt skrovlig basröst.

Han spelade också en roll i samband med att Cornelis Vreeswijk slog igenom. Från början var det tänkt att Åkerström skulle tolka Vreeswijks visor på skiva, men producenten Anders Burman insåg Vreeswijks egen stora begåvning som sångare och artist och lät honom därför sjunga in dem själv.

Relationen mellan Åkerström och Vreeswijk var stundtals varm och intensiv, stundtals kall och distanserad. Många har vittnat om den rivalitet som rådde mellan dem, men de hyste alltid en ömsesidig stor respekt för varandra.

Vreeswijk tillägnade senare Åkerström en visa efter dennes bortgång.

1964 genomförde Åkerström en uppmärksam visturné med Ann-Louise Hanson och Cornelis Vreeswijk. Samarbetet resulterade senare i LP:n *Visor och oförskämdheter*.

Samhällskritikern

Under andra halvan av 1960-talet politiserades Åkerström och han spelade in många politiska visor, som t. ex. *Kapitalismen*. Han bildade Yrkestrubadurernas förening – YTF tillsammans med bl. a. Vreeswijk, Bengt Sändh och Finn Zetterholm.

Bellmantolkaren

Dottern Cajsa-Stina – namngiven efter Fredmans epistel nummer 1 – föddes 1967. Därefter började Åkerströms ekonomi bli allt sämre liksom hans leverne.

Han fann räddningen i sina tolkningar av Carl Michael Bellman. Tolkningarna blev en succé, då många ansåg att Åkerströms röst var som klippt och skuren för dessa visor. Speciellt hans tolkning av Bellmans *Glimmande nymf* är mycket känd.

1978 gjorde han rollen som Fredman i Lars Forssells pjäs (i regi av Fred Hjelm) *Wärdshuset Haren och vråken* på Stockholms stadsteater.

Övriga tolkningar

1972 släppte Åkerström albumet *Två tungor* med balladen *Jag ger dig min morgon*, där han skrev en text på svenska till Tom Paxtons *I Give You the Morning*. Den har blivit Åkerströms mest kända sång.

Åkerström har släppt skivor med Ruben Nilsons visor (första LP:n 1963), Birger Sjöbergs Fridavisor, Stig Dagermans Dagsedlar och Fritz Sjöströms visor på olika skivor.

De sista åren

I slutet av 1970-talet hade Åkerström skilt sig från sin hustru Ingrid som flyttade med dottern till Småland.

Efter ett liv i ensamhet och depression hade Åkerström dock fått upprättelse genom sina Bellmantolkningar.

Samtidigt träffade han även journalisten Margareta Rost som han 1980 gifte sig med. 4 år senare var dock äktenskapet slut och Åkerström fick då allvarliga alkoholproblem.

Han avled i sviterna av alkoholförgiftning och hjärtproblem i sitt hem i Karlskrona.

Åkerström har ansetts som en av Sveriges främsta vissångare. Hans intensiva inlevelse och kraftfulla men också känsliga röst lämnade få oberörda.

Familj

1966-1974 var Åkerström gift med konsthantverkaren Ingrid Swärds-hammar (f. 1940).

I detta äktenskap fick han en dotter: artisten Cajsa Stina Åkerström (född 1967).

1980-1983 var han gift med journalisten Margareta Rost (1948-2013).

Åkerström ligger begravd på Norra begravningsplatsen i Solna.

Diskografi

Visor och oförsämdheter (1964),
konsertturnén med Cornelis Vrees-
wijk och Ann-Louise Hanson

Fred sjunger Bellman (1969)

Två tungor (1972), med bl. a. *Jag ger
dig min morgon*

Stöd de strejkande hamnarbetarna
(1974) Låtar live. *Åkare Lundgren*
(troligen Åkare Lundgrens begravning
som åsyftas), *Rallarvisa* och *En vals-
melodi* (med text av Nils Ferlin).

Åkerströms blandning (1982)

Teater

Roll(er) förutom ovan nämnda

1979 spelade han legoknekten
Bispen i *Två på häst och en på åsna* av
Oldrich Danek, regi Thomas Ryberger
på Stockholms stadsteater.

I populärkultur

I filmen Cornelis spelas Fred Åker-
ström av David Dencik.

I scenen då Vreeswijk är hemma hos
Ingalill Rehnberg hör man hur
Åkerström sjunger *Åkare Lundgrens
begravning* (men scenen utspelas
1962 och Åkerström spelade in
sången 1963, så lite fel). Dencik blev
Guldbaggenominerad 2011 för rollen.

2011 kom boken *Du och jag, farsan* ut
på marknaden. Den är skriven av
Fred Åkerströms dotter Cajsa Stina
Åkerström, där hon berättar om tiden
med sin far (men farsan är ett ord
hon själv aldrig använde, berättar
hon i en intervju, hon hade för stor
respekt för honom och han var ”far”).

Fred Åkerströmstipendiet

2 år efter Fred Åkerströms död
instiftades ett stipendium till hans
ära, av Visfestivalen i Västervik i
samarbete med Länsförsäkringar.
Stipendiet delas ut på festivalen varje
år och 2005 tilldelades det Cajsa-Stina.

Cajsa-Stina.

FOTO: Sunne kommun.

Creative Commons Attribution 3.0 Unported

Cornelis Vreeswijk

FOTO: W. Punt for Anefo - Nationaal Archief

CC BY-SA 3.0 nl

Cornelis Vreeswijk (uttalas Fresväjk) född 8 augusti 1937 i hamnstaden IJmuiden i Velsen, Nederländerna, död 12 november 1987 i Katarina församling på Södermalm i Stockholm, var en nederländsk-svensk trubadur, kompositör, poet och skådespelare främst verksam i Sverige. Här blev han en folkkär vissångare och räknas som en av Sveriges största trubadurer.

Vreeswijk växte upp i Nederländerna men när han var 12 år flyttade han med familjen till Sverige.

Han slog igenom i Sverige på 1960-talet som vissångare, låtskrivare och

skådespelare och var sedan produktiv fram till sin död. Utöver sina egna kompositioner gjorde Vreeswijk tolkningar av bl. a. Carl Michael Bellman, Victor Jara, Povel Ramel, Evert Taube och Lars Forssell. Han gav många konserter och levde ett hårt turnéliv och även hans privatliv var periodvis stormigt. Trots sin stora popularitet i Sverige blev Vreeswijk aldrig svensk medborgare.

Biografi Uppväxt

Hans far var Jacob Vreeswijk, hans mor hette Jeanne. Han hade 3 yngre systrar, Marianne (född 1939), Ida (född 1943) och Tonny (född 1952 i Sverige). Vreeswijk har själv beskrivit sin uppväxt som idyllisk fram till Nazitysklands ockupation av Nederländerna 1940.

Familjen hade det innan dess ganska gott ställt, något som förändrades under kriget och ockupationen.

1949 gjorde fadern en resa till Sverige och då han kom tillbaka ville han flytta med sin familj, vilket också skedde i november 1950 då familjen flyttade till Ekerö. Trots att han från början inte kunde ett enda ord svenska klarade han skolan bra. Han gick in hårt för att på egen hand lära sig det nya språket och har berättat att serietidningen *Fantomen* var en av hans främsta lärokällor, men han läste även svensk prosa och poesi.

Efter examen vid Sankt Görans samrealskola i Stockholm jobbade Vreeswijk på Lidingö, dit familjen flyttat. Det var under denna tid han lärde sig spela gitarr och han började skriva egna sånger, främst för att roa sina vänner. Han köpte sin första gitarr 1953 och hörde Georges Brassens på Radio Luxembourg. Vreeswijks önskan var att bli journalist men hans betyg räckte inte för att komma in på Journalistinstitutet. Dock kunde den som ville bli journalist först utbilda sig till socionom, så han började på Socialinstitutet. Under en kort anställning som mentalskötare på Beckomberga sjukhus träffade Vreeswijk Ingalill Rehnberg.

De gifte sig 1962 och 2 år senare föddes sonen Jack (död den 3 april 2023 59 år gammal, efter en längre tids kamp mot tjocktarmscancer).

Cornelis Vreeswijks föräldrar och systrarna Marianne och Tonny återvände 1961 till Nederländerna, medan han själv och systern Ida, senare gift Leuhusen, stannade i Sverige.

Genombrottet

1960 hade Vreeswijk sin första spelning. 1962 fick han dikten *Den förtrollade telefonen* publicerad i DN och han började nu också uppträda på bl. a. studentevenemang med sina egna sånger. Han blev bekant med andra vissångare, som Fred Åkerström. I december 1963 bad Åkerström Anders Burman, grundare av och

producent på skivbolaget Metronome, att få sjunga in några av Vreeswijks visor. Burman blev inte imponerad men Ulf Peder Olrog såg nederländarens begåvning och övertygade Anders Burman.

Så Vreeswijk fick själv fick sjunga in egna sånger och på försommaren 1964 kom hans första LP ut på Metronome, *Ballader och oförsämdheter*. Den första pressningens 500 ex. såldes snabbt slut och skivan blev året därpå guldskiva. Hösten 1964 gjorde Vreeswijk, Åkerström och Ann-Louise Hanson tillsammans med gitarristen Nils Hellmark en omfattande Sverigeturné. En av konserterna i Stockholm (4 december 1964) spelades in och gavs ut på skivan *Visor och oförsämdheter*.

1965 fortsatte med revyspel och Vreeswijk skrev schlagerlåtar till andra artister, bl. a. Per Myrberg, Siw Malmkvist och Anna-Lena Löfgren. Han skrev också visor som sjöngs in av bl. a. Monica Zetterlund. Detta år utkom också hans andra egna LP, *Ballader och grimascher*. Han gav flera konserter samt hade en mindre roll i en film som senare döptes om till *Hej du glada sommar!*.

1965 var Vreeswijk etablerad inom nöjesbranschen med bl. a. 2 sånger på Svensktoppen, *I natt jag drömde* och *Brev från kolonien*. 1966 utgavs LP:n *Grimascher och telegram* där Vreeswijk samarbetade med jazzpianisten Jan Johansson.

Sommaren 1967 sjönk den husbåt vid Årstaviken som Vreeswijk använde som bostad och då försvann många vistexter och ett filmmanus han arbetade på. Samma år hade han en stor roll som kocken i filmen *Svarta palmkronor*, regisserad av Lars-Magnus Lindgren och inspelad under 4 månader i Rio de Janeiro i Brasilien. Här kom Vreeswijk i kontakt med samba, vilket påverkade hans skapande.

1968 skilde sig makarna Vreeswijk och samma år sjöng han för första gången på Visfestivalen i Västervik, dit han skulle återkomma flera gånger. Detta år utgavs också LP:n *Tio vackra visor och Personliga Person* som bär tydliga spår av vistelsen i Brasilien, inte minst i *Deirdres samba*.

Hösten 1969 utkom LP:n *Cornelis sjunger Taube*. Några av hans egna visor användes samma år i Vilgot Sjömans film *Ni ljuger*.

1970-talet

1970 gjorde han en folktopparksturné tillsammans med popgruppen Made in Sweden, där bl. a. Jojje Wadenius ingick. Tillsammans med Made in Sweden och Björn J:son Lindh inspelades under hösten dubbel-LP:n *Poem, ballader och lite blues* in. En krogshow på Hamburger Börs i Stockholm med Ernst-Hugo Järegård och Östen Warnerbring – *Lyckohjulet eller Var ska jag hänga min hatt i natt* resulterade även i en LP. 1970 gifte han sig med Bim Warne.

Året därpå flyttade de nyblivna makarna Vreeswijk till Skåne då Vreeswijk behövde komma bort från det hektiska festandet i Stockholm. Han bytte också skivbolag och skrev avtal med det nederländska bolaget Philips (Phonogram). Hans första LP för Philips blev Spring mot Ulla, spring!, med 13 av Bellmans *Fredmans epistlar*, i personlig tolkning. Denna skiva sålde mycket bra.

Samma år hamnade Vreeswijk på förstaplatsen på Svensktoppen med En fattig trubadur med text av Arne Pärson och tonsatt av Alvar Kraft.

I samband med ett framträdande i Söderhamn 1971 fick Vreeswijk höra Monica Törnell sjunga.

Han såg till att hon fick skivkontrakt hos Philips/Phonogram och började också turnera med henne och Björn J:son Lindh. 1972 utgav han skivan *Visor, svarta och röda*, på vilken han tolkade Lars Forssell och sjöng duetten Jenny Jansson (Jenny Jenkins) med Törnell. Han deltog under detta år också i Melodifestivalen med sången Önskar du mig, så önskar jag dig. 1972–1974 bodde Vreeswijk och hans hustru delvis i Nederländerna och Frankrike och han uppträdde endast enstaka gånger i Sverige.

Han gjorde turnéer i flera länder, bl.a. Nederländerna och planen var att slå igenom utomlands där han skulle lanseras som artist.

Han översatte en del av sina visor till nederländska och fick framgång med bl. a. *Veronica*. 1973 gjordes LP:n

Istället för vykort som utkom på Yrkestrubadurernas förenings skivbolag.

Sommaren 1974 inspelades filmen *Rännstensungar* där Vreeswijk hade en av huvudrollerna men även skrev några av sångerna. Samma år kom LP:n *Getinghonung*. Han spelade också i Västervik där festivalpubliken inte fått höra honom sedan 1971.

1975-1976 var olyckliga år i Vreeswijks liv. Han och hustrun skilde sig 1977 och han hade stora problem med alkohol och narkotika. Han bodde under denna tid i Köpenhamn. 2 skivor påbörjades, *Narrgnistor och transkriptioner* och *Vildhallon*, men de gavs ut först senare.

1977 utkom ytterligare en skiva med Bellmans sånger och epistlar, *Movitz! Movitz!*. Jämfört med den tidigare *Spring mot Ulla, spring!* var tolkningarna mer tidstroga. Skivan blev en kritikerframgång men sålde dåligt.

De sista åren

Vreeswijk gifte om sig med Anita Strandell i början av 1979.

Bröllopsresan gick till Brasilien och skivan *Om Deirdre* kom till, där frun sjunger hans visor och sambaöversättningar och han själv är sammanhållande berättare. Från samma period är LP:n *Bananer – bland annat...*

1980 kom bl. a. 2 skivor med tolkningar av Povel Ramels sånger.

1981 utkom en skiva med eget material, *Hommager och pamfletter* och Vreeswijk turnerade också mycket i

Sverige. 1982 gav han ut en LP i Nederländerna. I november 1987 skilde Strandell och Vreeswijk sig.

Nu inleddes ytterligare en besvärlig period i Vreeswijks liv. Han turnerade mycket utanför Sverige.

Vreeswijk levde nu ett kringflackande turnéliv och uppträdde för det mesta ensam.

Under hösten och vintern 1984 spelade han in en ny LP i Tromsø i Nordnorge, *Mannen som älskade träd*, med nyskrivet material. 1985 fick han diabetes och förbjöds att dricka alkohol samt rekommenderades att gå ner i vikt. Han spelade bl. a. på visfestivalen i Västervik.

På nyårsafton 1985 var Vreeswijk som hemlig gäst vid en nyårskonsert med Ulf Lundell på Johanneshovs Isstadion i Stockholm och det direktsändes i tv. Vreeswijk sjöng här sin bluestolkning av Bellmans *Fredmans epistel nummer 81*, *Märk hur vår skugga*, vilket ledde till ovationer. Detta blev en nytändning för Vreeswijk som insåg att han fortfarande hade en ung publik.

Den 12 december 1986 visades Agneta Brunius TV-film *Balladen om den flygande holländaren* om Vreeswijks liv och konstnärskap. Den har senare repriserats vid flera tillfällen.

Vreeswijk tilldelades Nils Ferlin-Sällskapets trubadurpris 1987 och han medverkade samma år på albumet *Eldorado. Äventyret fortsätter...* där han bl. a. sjöng Peter R. Ericsons låt *Sommarkort* (En stund på jorden).

Sången och tolkningen blev populär och gavs ut som singel året efter hans död.

Samma sommar gjorde Vreeswijk bejublade spelningar vid Roskilde-festivalen i Danmark och Visfestivalen i Västervik.

Förutom diabetesen hade Vreeswijk även drabbats av levercancer; trots detta genomförde han turnéer och spelningar. Hans sista spelning var på Flustret i Uppsala den 7 september 1987. Under september och oktober 1987 spelade han in sin sista skiva *Till Fatumeh – rapport från de osaligas ängder*.

Skivan utkom dock efter hans död.

Vreeswijk avled den 12 november 1987 på Södersjukhuset av levercancer.

Begravningsgudstjänsten, som TV-sändes, ägde rum i Katarina kyrka på Södermalm med Lennart Koskinen som officiant och Vreeswijk gravsattes på Katarina kyrkogård bredvid 1600-talspoeten Lars Wivallius.

Som skivartist

Fred Åkerström, som hade skivkontrakt med Metronome, föreslog material av Vreeswijk till sin andra skiva. Eftersom det inte fanns några demos tog Åkerström med sig Vreeswijk till Metronomes inspelningsstudio i Stockholm.

Ägaren Anders Burman fick höra Vreeswijk i sina egna låtar och ville ge ut dem, men av honom själv.

1964 utgav därför Metronome Vreeswijks första LP *Ballader och oförskämdheter* och 1966 *Grimascher och telegram*. Skivan innehåller låtar som *Jag hade en gång en båt* och *Balladen om herr Fredrik Åkare och den söta fröken Cecilia Lind*.

1968 spelades sambaskivan *Tio vackra visor och Personliga Person* in.

På skivan ackompanjeras han av en gitarrist, en basist och en conga-spelare.

Vreeswijk var kvar hos Metronome fram till 1971.

Han hade också inkomster från Stim och Sami.

Det är 2 olika organisationer som samlar in och fördelar musikersättningar i Sverige; Stim (Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå) företräder upphovspersonerna – låtskrivare, kompositörer, förlag och SAMI (Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation) företräder de utövande artisterna – musiker, sångare och båda behövs för att licensiera musik i offentlig verksamhet, som restauranger, butiker, gym, eller vid evenemang, eftersom de representerar olika delar av upphovsrätten).

Han sade han upp kontraktet med Metronome och kontaktade Boo Kintorp, chef för skivbolaget Philips-Sonora och snart skrevs kontrakt mot ett förskott på 50 000 kronor kontant. Philips hade också möjlighet att lansera honom i Nederländerna vilket var en fördel för den ekonomiskt ansatte Vreeswijk.

Den första skivan hos Philips blev *Spring mot Ulla, spring! Cornelis sjunger Bellman* med arrangemang av Björn J:son Lindh. Den skivan sålde snabbt 50 000 exemplar. Under de 4 första Grammisgalorna tog Vreeswijk hem sammanlagt 5 priser: *Årets vis-sångare* 1969, *Årets kompositör* – text och musik 1969, *Årets produktion* av visa eller folkmusik 1970, *Årets populärproduktion* med manlig sångartist 1971 samt *Årets populärartist* 1972. 1974 kom albumet *Linnéas fina visor*, Linnéa var hans dåvarande hustrus andranamn.

För Philips gjorde Vreeswijk en skiva om året fram till 1978.

Trots kontraktet med Philips spelade Vreeswijk 1973 in en skiva för Yrkestrubadurernas Förening, Istället för vykort. Detta var egentligen kontraktsbrott men Philips lät det passera då texterna var lite väl politiska för bolagets smak.

Vreeswijks ansträngda ekonomi gjorde att han istället valde små skivbolag som kunde ge honom förskott kontant istället för att dra av hans allt större skulder för restskatt. De sista 10 åren av sitt liv spelade han in totalt 17 LP-skivor på 14 bolag i 5 länder.

1986 innebar en artistisk nytändning för Vreeswijk. Hans vän Silas Bäckström gav ut skivan *I elfte timmen* på egna bolaget Skivbolaget eftersom de stora skivbolagen var ointresserade.

Vreeswijks diabetes gjorde honom sjuk och den sista skivan *Till Fatumeh*

spelades in när han var inlagd på Södersjukhuset. Han var då så sjuk att han bara orkade spela in 2 timmar om dagen.

Inspelningen var klar den 28 oktober 1987, 2 veckor före hans död.

Vreeswijk visste att hans hälsa var dålig men han var övertygad om att skivan skulle sälja bra. *Till Fatumeh* släpptes sedan 2 veckor efter hans död.

Karriären i Nederländerna

1966 blev Vreeswijk bjuden till Nederländerna av tv-kanalen Vara. Han hade översatt några av sina svenska låtar och dessutom skrivit nya låtar på nederländska. Skojarvisan *De nozem en de non* (Sjöborren och nunnan) gavs ut som singel utan att bli någon framgång. När Vreeswijk några år senare bytte skivbolag till Philips hoppades han att de skulle kunna göra ett nytt försök att lansera honom i Nederländerna. 1972 kom hans första nederländska album, *Cornelis Vreeswijk*, som blev en stor succé och sålde 100 000 exemplar.

Sommaren samma år hamnade han på topplistan när reklamradiokanalen Veronica började spela hans låt med samma namn.

Under hösten kunde han också genomföra en lyckad turné i landet.

Vreeswijks andra och tredje skiva i hemlandet, *Leven en laten leven* (Lev och låt leva) respektive tredje, *Liedjes voor de Pijpendraaier en*

mijn Zoetelief (Sånger för rörvidaren och min älskling), blev dock ingen framgång. En orsak verkar ha varit att hans modersmål inte hade hållit jämna steg med hans utveckling på svenska och ibland kunde låta något ur tiden, men viktigare var säkert att Nederländerna saknade en vistradition som kan jämföras med den svenska. Hos nederländska Philips blev Vreeswijk indelad i ett schlagerstall där han aldrig skulle känna sig hemma och inte nådde den publik han ville ha. Mycket av hans nederländska verk låter som om det kom till snarare för att han behövde pengar än för att han kände någon konstnärlig motivation.

Efter ett par misslyckade försök till en omstart tröttnade Philips och Vreeswijks karriär i Nederländerna verkade vara över. 1982 lyckades dock en nederländsk vän i Sverige övertyga honom att göra ännu ett försök.

Resultatet blev albumet *Ballades van de gewapende bedelaar* (Ballader av den beväpnade tiggaren). Språket sviker honom, bäst är han med översättningar av Bellman och Dan Anderssons *En spelmans jordafärd*.

Även om Vreeswijks karriär i Nederländerna alltså inte kan jämföras med hans svenska finns det sedan år 2000 ett nederländskt Cornelis Vreeswijksällskap och det ges med jämna mellanrum ut CD-samlingar med hans nederländskspråkiga verk.

Musik och diktarskap

Vreeswijk hade tagit starka intryck av fransk chanson, amerikansk blues och nederländska lyssnarsånger, som var längre visor framförda i en folklig tradition med en berättande text.

Sina utländska förebilder smälte han samman med svensk vistradition och litterära impulser i en stor och unik produktion av låtar och visor.

Senare kom även latinamerikansk samba att influera. För den breda publiken blev Vreeswijk först känd för tolkningar av de amerikanska sångerna *I natt jag drömde* och *Brev från kolonien* samt den egna, småfräcka Hönan Agda.

Vreeswijk blev i Sverige en folkkär vissångare och betraktas ibland som en nationalskald trots att han aldrig blev svensk medborgare.

Tilläggas kan att han 1968 ansökte om svenskt medborgarskap men att detta avsågs.

Typiskt för Vreeswijks visproduktion, liksom Bellmans och Taubes, är de återkommande rollfigurerna – Ann-Katrin/Ann-Katarin,

Fredrik Åkare, Polaren Per m. fl. – en medkänsla med de socialt missanpassade, pacifism (fredsivran, vapenvägran; freds rörelse) och ett språkbruk som blandar starkt vardagliga uttryck och formella fraser (Hönan Agda "blev blåst på ovensagda" och visor som *Ballad på en soptipp* där visans mottagare tilltalas som "medborgare").

Vreeswijks persongalleri var en blandning av existerande och fiktiva personer.

Ann-Katrin/Ann-Katarin är Vreeswijks sängmö, en motsvarighet till Bellmans Ulla. Förlagan till Fredrik Åkare var en granne till familjen Vreeswijk på Lidingö.

Vreeswijk kan sägas ha levt upp till bilden av konstnärsgeniet som brände sitt ljus i båda ändar. Hans privatliv färgades delvis av dessa mörka sidor, men som trubadur var han en av sin tids största i Sverige.

Efter Vreeswijks död

Vreeswijks royalties (inkomster när låtarna spelas på radio och liknande) samlas i en fond, förvaltd av Stiftelsen Cornelis Vreeswijks minne, som varje år delar ut Cornelis Vreeswijk-stipendiet.

Flera böcker har skrivits om honom. Den mest omfattande är biografen *Ett bluesliv. Berättelsen om Cornelis Vreeswijk* (2006) av Klas Gustafson.

Cornelis Vreeswijk – artist – vispoet – lyriker (1996) av Ulf Carlsson är en doktorsavhandling i litteraturvetenskap.

Nämnas kan även *Cornelis: scener ur en äventyrars liv* (2000) av Oscar Hedlund.

År 2000 samlades Vreeswijks vistexter, dikter och prosa i *Skrifter I–III*.

I *Psalmer i 2000-talet* finns han representerad med sången *Vägen till regnbågen*, ursprungligen skriven för Tony Granqvist, ledare för trion Jailbird Singers.

Den 12 november 2010 var det premiär för filmen *Cornelis* med den norske sångaren Hans-Erik Dyvik Husby (med artistnamnet Hank van Helvete) i huvudrollen.

Inför filminspelningen hade man hittat tidigare utgivet musikmaterial av Vreeswijk som ingår i filmens soundtrack.

Diskografi

Vreeswijks diskografi omfattar de skivor som officiellt gavs ut i Sverige och Nederländerna samt efter hans död 1987.

Jack Vreeswijk

FOTO: Bredband 2

Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell.

IJmuiden

(IJ räknas som en bokstav, som uttalas äj, så det uttalas Äjmauden)

En hamnstad i kommunen Velsen nordost om Haarlem, i den nederländska provinsen Noord-Holland. Nordsjökanalen är ansluten till Nordsjön via slussar där. Vid hamninloppet ligger Fort Island, en del av Amsterdams försvarslinje.

Med över 32 000 invånare är det den i särklass största staden i kommunen Velsen.

Historik

Redan 1848, långt innan Nordsjökanalen grävdes, publicerade journalisten Simon Vissering (senare professor och minister i Van Lynden van Sandenburgs kabinett) en artikel som beskrev en båtutrustning från Amsterdam till "IJ-muiden" (som betyder IJ:s mynning). Efter att kanalen färdigställdes 1876 fick den nya staden som uppstod namnet IJmuiden till hans ära.

IJmuidenområdet var bebott redan under förhistorisk tid. Plogfårar på åkrar från tidig järnålder (cirka 800 f.Kr.) har upptäckts i den sandiga undergrunden nära den tidigare järnvägsstationen IJmuiden-Oost. Söder om kanalen i IJmuiden observerades jordbearbetning i form av inverterade torvor som lades över drivsand på gammal hedmarksdynsand.

Vissa IJmuideninvånare talar en lokal dialekt.

Stålverkets postadress är Tata Steel (tidigare Corus Hoogovens). Fabrikerna själva ligger dock på andra (norra) sidan av Nordsjökanalen, i kommunerna Velsen, Beverwijk och Heemskerk.

Hoogovens huvudbyggnad, byggd 1951, ritades av arkitekten Willem Dudok. Hoogovens museum ligger strax utanför fabriksområdet.

IJmuiden är också hem för Velsens rådhus, byggt 1965 och ritat av arkitekten Willem Dudok. IJmuiden har 2 fyror (Höga fyren i IJmuiden och Låga fyren i IJmuiden) som tillsammans bildar en fyrlinje för fartyg som seglar på IJ-kanalen.

Bredvid Low-fyren stod IJmuidens signalapparat för järnväg.

En undervattenskabel förbinder Nederländerna med Storbritannien. Kabeln, kallad Ulysses, går från IJmuiden till Lowestoft i England och ägs av ett amerikanskt telekomföretag. Kabeln är 25 mil lång.

IJmuidens pirer är en unik syn. 2 pirer gör det möjligt för fartyg att säkert komma in i IJmuidens hamn. De erbjuder skydd mot sidovågor.

De ursprungliga pirerna byggdes samtidigt som IJmuidens slussar. På 1960-talet förlängdes pirerna för att rymma fartygens ökande storlek och är nu cirka 4,3 km långa. Pirerna är tillgängliga till fots om inte vinden överstiger styrka 5 på Beaufortskalan.

I så fall är de avstängda med en grind.

Många turister besöker IJmuiden för Nordsjökanalen, den attraktiva breda stranden och de enorma strukturerna i slusskomplexet. Sjöfarts- och hamnmuseet, som ligger på Havenkade, visar Nordsjökanalens historia, byggandet av slussar och pিরer samt IJmuidens ursprung och alla dess havsaktiviteter.

FOTO: Debot

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

FOTO: Rudolphous

Creative Commons Attribution-Share Alike
4.0 International

Namnet Kungens Kurva

Namnet *Kungens Kurva* kommer från en händelse den 28 september 1946 (alltså för 80 år sedan) då kung Gustaf V:s chaufför körde av vägen och ner i ett dike i en kurva på gamla Södertäljevägen vid Segeltorp, vilket gav platsen dess smeknamn som sedan blev officiellt, särskilt efter att IKEA valde att döpa sitt varuhus och området efter händelsen.

Namnet är en folklig och lite skämtsam referens till den kungliga dikeskörningen, vilket passade bra med IKEAs image.

En bensinstationsägare började använda namnet Kungens Kurva för PR och det spred sig snabbt i folkmun.

När IKEA öppnade sitt varuhus i området på 1960-talet, förhandlade man med kommunen för att göra Kungens Kurva till ett officiellt namn för stadsdelen.

FOTO: Holger Ellgard

Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International

Tonkaböna

En tonkaböna är ett mycket aromatiskt (smakrikt) frö från Cumaruträdet i Sydamerika, känt för sin komplexa smak med toner av vanilj, mandel, choklad, kanel och lakrits, tack vare ämnet kumarin.

Bönan används som smaksättare i desserter (pannacotta, glass, mousse) och mat (potatismos, soppor), ofta finriven som ett alternativ till vanilj och är också populär i parfymindustrin.

Man använder bönan sparsamt, river den över rätter eller låter den dra i grädde/mjölk och den kan användas flera gånger.

FOTO: Mecredis

Creative Commons

Attribution-Share Alike 3.0 Unported, 2.5 Generic,
2.0 Generic and 1.0 Generic

PAPPER OCH STYGN

Härnösands
kommun